

no)» que vingui d'aquest mot de l'antic dalmato-romànic, tornat *bragòc* (pron. *bragots*), per conducte del romànic istrià o triestí («mletački»), «per bé que no se sap per què s'hi va apocopar *bra-*»; defineix (ib., p. 197) aquest «mletački *bragozo*» com «barca da pesca dell'Adriatico», i *bragoc* usual en el croat de Dalmàcia (a Veglia = Krk i altres tres localitats circumdants) com 'embarcació amb dos arbres (més baix el de davant que el de darrere)'. Caldria admetre, doncs, que a Gènova i costes tirrenes i catalanes s'hauria rebut el mot des de Venècia.

Meyer-Lübke, fent-se càrrec d'aquesta etimologia (que atribueix a Flechia), en el *Romanisches Etym. Wörterbuch*, 972, la declara fonèticament sospitosa o incerta («bedenklich») a causa de la *g*; Skok al·legava per això el fr. antiq. *barge* 'barcassa' i els duplicats *perga/perca*, *amurga/amura*, i esmenta un triestí *braggagna* «barca da pesca a tre alberi» («mateixa arrel amb un altre sufix»). Em sembla que no podem rebutjar ni el suggeriment de Skok ni els dubtes de M-Lübke (i fins del mateix Skok), com sigui que els dos casos citats de duplicat pertanyen a èpoques i medis lingüístics ben remots, i fins el de *barge* és llunyà i bastant heterogeni; i encara que es podria concebre que un *baruzzo* s'analitzés com *bark-guzzo* i eliminés el primer element, a manera de genèric innecessari, això i la propagació tan llunyana del mot des del fons de l'Adriàtic, no deixen de pesar també contra la idea de Skok. En total reconeguem que amb mots tan breus com aquest (i amb conceptes ergològics tan elàstics) és natural que se'ns faci difícil d'arribar a conclusions certes.

Almenys l'objecció que s'hi podria fer per la presència d'un mot adriàtic a Catalunya es desvirtua fàcilment i quasi s'elimina, atesa la *-i* del nostre *gussi*; no trobant-se aqueixa *-i* enlloc més que en català recent, i no havent-hi res de cert a Itàlia en què recolzi, hem d'admetre com a ben probable que vàgim manllevar el mot del plural italià, sigui en la forma genovesa o napolitana o veneciana.

Si l'origen suggerit per Skok és dubtós, m'ho sembla tant o més que hàgim de relligar-ho amb el medieval i atlàntic *bus*, en particular perquè es tracta d'una embarcació radicalment diferent. En català ens és conegut per la *Cròn.* de Jaume I, i no gaire més, si bé hi podem afegir el *bús* 'nau' del nostre *RMa.*:⁵ «de passar a Maylorques --- la quantitat del estol fo aytal que-y ac 25 naus complides, e 18 tarides e 18 galees, e entre buces e galiotz cent, e axí foren 150 lenys capdals, menys de les barques menudes» (*Cròn.*, § 55, Ag., 90; no existeix el singular *buça* o *bussa* que suposa *AlcM* analitzant a tort aquest plural del masculí *buç*), «cant Nós haguem feitas nostres fazendes en Montpestler --- faem armar lo *bus* de Montpestler, qui era de huitanta rems, e venguem-nos-en tro a Cotliure» (ibid., p. 337): es tractava, doncs, d'una nau cabdal, de 80 rems, vint o trenta vegades més gran que el *gussi* o *bussi* actual, i adequada per transportar-hi un rei poderós.

N'hi ha també alguna dada antiga de terra castella-

na, si bé estranyament localitzada i basada probt. en l'ús occità o català. Anfós el Bataller feia armar unes *buzas* per a un desembarc en terra de moros, en l'any 1133: «anno quod rex Aldefonsus --- faciebat suas *buzas* et suas galeras per ire in Hispania»;⁶ també un cast. ant. *buzo* esmentat a les *Partidas* i en un text de la primera meitat del S. xv. Ja el fet de ser una embarcació tan diferent de la mediterrània ens posa en guàrdia contra tota identificació d'això amb el genov.-venec. *guzzo/vuzzo* i cat. mod. *gussi*.⁷

Tant o més ens n'aparta el fet de ser una embarcació pròpia de l'Atlàntic. Allà sembla correspondre un oc. ant. *bus*, que apareix en un text trobadoresc del S. xii (Rayn. II; Scheludko, *ZRPb.* XLVI, 425, 442; *FEW* I, s. v. *búza*; més que dubtosa l'altra dada que li sembla trobar-ne a Levy, *PSW*). Això no vol dir que aquestes embarcacions no vagin poder-se estendre al Mediterrani; així ho indiquen dades en baix llatí aplegades en Jal (*Gloss. Naut.*, 353, 359): «magnum Pisanorum *buceos*» (*Annals* de Gènova, a. 1206) i una altra d'anàloga referent a Xipre; però les que dona Jal són sobretot franceses del Nord — sens dubte de l'Atlàntic—: *buisse* en Philippe Mouskes, *buse* en el *Roman d'Alexandre*; hi ha així mateix *bouce* «bateau de transport» en un text anglo-normand del S. xii (*Vie St Edmund le Rei, Rom.* LXII, 399), *buce* en Chrétien de Troyes (*Cligès*, 6695, vocab. de Förster-B.), i alguna altra font del Nord (God. I, 762b, Tobler-Lomm.).

En fi el mot està amplament documentat en les llengües germàniques i des d'antic, com ens en informaran, amb llur gran competència en matèria germanística i nàutica, Kluge (*Wb.* 1921, s. v. *büse*; ampliat i retocat en el Kluge-Mitzka) i Hjalmar Falk (*Wörter u. Sachen* IV, 110). Allà trobem ja esc. ant. *būza* (alguns cop *buss*) testificat almenys des de 1061, com a nau comercial de grans dimensions (tripulació de vuitanta homes una d'elles) i ags. *butse* en el compost *butse-carlas* lit. 'homes de *butse*' ja el 1052 (segons Falk es referiria a vikings). Contra la procedència mediterrània que havia suposat Bugge, observa Falk, que la més antiga de les dades franceses és de 1170; d'altra banda angl. *buss* 'vaixell de pescar arengades' [S. xiv, Onions], neerl. *buis*, b. al. mj. *bütze*, i n'hi ha fins i tot una glossa *būzo* en a-al. antic.

Kluge vacilla entre si és de procedència germ. o no; Kluge-Mitzka i Falk més aviat donen a entendre que ve de l'àrea germànica, si bé tots reconeixen que l'etimologia en definitiva és desconeguda. En tot cas hem de mirar com a indefensable la idea de Gamillscheg (*ZRPb.* xl, 173) i CHLivingston (*RLiR* xiv, 240) d'una formació adjectiva llatina **BŪCIA* 'nau còncava, ventruda', derivat del germ. *bŪK* 'ventre, concavitat'; per més que *bŪK* sigui comú a totes les llengües germàniques des de llurs orígens literaris, pensar que d'un mot germànic es pogués formar un tal derivat, segons un procediment propi del llatí arcaic, és morfològicament insostenible, i si hi afegim que això fos abans de la palatalització de *ct* i en un ambient de la Mar del Nord, per a un mot que apareix abans que tot entre els escandinaus i els anglo-saxons, és ja